

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

"לְדוֹרוֹת" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל שאלון לרישום קורות ניצולת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il אנו מודים לך מראש על הנכונות לשיתוף הפעולה.

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: שרה	שם משפחה: לוי כסיף
--------------	--------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

יש לרשום שמות ומקומות באותיות בדפוס (גם בלועזית) במקומות המסומנים

שם נעורים: Sara Sarita	בלועזית	שם משפחה לפני המלחמה או בתקופתה: סז'מן
תאריך לידה: 10.3.1936	מין: ז / נ	בלועזית
ארץ לידה: רומניה	בלועזית	שם פרטי לפני המלחמה או בתקופתה: שרה
שם פרטי ושם נעורים של האם: Sonya Gandelman	בלועזית	מקום לידה (ישוב, מחוז): צ'רנוביץ'
שם נעורים של האישה:	בלועזית	שם פרטי של האב: מאיר
שם נעורים של האישה:	בלועזית	שם פרטי של האישה/הבעל (אם היה/תה נשוי/נשואה לפני המלחמה):
ארץ המגורים: רומניה	בלועזית	מקום מגורים קבוע לפני המלחמה (ישוב, מחוז): ליפקן
חבר בארגון או בתנועה:	מקצוע לפני המלחמה:	השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה:
מקומות מגורים בתקופת המלחמה (ישוב, מחוז, ארץ): ברשט, טרנסניסטריה		
האם היית בגטאות? אילו ומתי? גטו ברשט		
האם היית במחנות? אילו ומתי?		
תאריך השחרור: 1945	מקום השחרור: כפר ליד ברשט	
לאן עברת/חזרת לאחר השחרור (ציין מקום)? בוקרשט		האם שהית במחנה עקורים? שם המחנה?
שם האנייה: (אם עלה בדרך הים) "תאודור הרצל"	שנת העליה: 1956	מקומות/מחנות בדרך לארץ: בוקרשט וצ'ילה

אנא ספרי על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: משפחה, סביבה, ילדות ולימודים, עבודה, חברות בארגון): נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי בצ'רנובין, ההורים גרו בליפקין. שם היו להם חנות נעליים ובית. שם גם גר סבא שלי מצד אבא. מהילדות שלי אני זוכרת רק שהייתה לי מטפלת כי אמא עבדה כל הזמן עם אבא בחנות. אני זוכרת ששלוש פעמים בשבוע הייתי נוסעת עם המטפלת שלי על מזחלת קשורה לסוסים בשלג. חברים לא היו לי. כל אחד חי עם משפחתו.

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(ציוני דרך: מעצר וגירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים ביודנראט/תנועות נוער/מחתרת/פרטיזנים, השתתפות בבריחה/התנגדות/לחימה, האם אדם/ארגון יהודי/לא יהודי סייע באופן משמעותי להצלתך; בריחה/הגירה בכפייה, פינוי/אוווקאציה למרכז ברית המועצות):

אני זוכרת שלילה אחד העירו אותי ההורים, ואמרו לי לא לפחד, לא לבכות ולא לדבר. הם אמרו לי שיש מלחמה, וכששאלתי מה זה הסבירו לי שיש אנשים שרוצים לזרוק אותנו מהבית. יום למחרת המטפלת שלי לא הגיעה ואמא שלי החלה לארוז. ההורים אמרו לי שאנחנו צריכים לעזוב את הבית. ברחנו מעיר לעיר ואחרי שבועיים היינו באיזו חורשה. שם שמעתי גרמנים מדברים ולא הבנתי, כי עם ההורים הייתי מדברת רק ביידיש. שאלתי את אמא מה קורה והיא רק אמרה לי להיות בשקט. פתאום אבא נעלם לי ואמא אמרה שלקחו אותו לעבודה. התחלתי לבכות ואמא ביקשה ממני להיות בשקט. שאלתי על מה הגרמנים מדברים ואמא אמרה שתספר לי אחר כך.

כל הזמן הלכנו. היו עגלות לאנשים מבוגרים שלא יכלו ללכת. לאמא לא היה כח והיא ביקשה לעלות על עגלה. אני לא זוכרת כמה ימים עברו עד שהגענו לכפר נידח. הכניסו אותנו לחדר עם 20-30 אנשים. ישנו על הרצפה, אוכל כמעט שלא היה, רק שתייה. היו בינינו הרבה אנשים מבוגרים שהתעלפו. עם הזמן הם חלו בדיזנטריה ומתו. כל פעם שהיו צריכים להוציא גופה, אמא הייתה מכסה אותי. אמא סיפרה לי שהיינו שם שנתיים-שלוש. אחרי כמה זמן הוציאו את אמא לעבודה ואני הייתי הולכת איתה לקלף בצל. הכפר הנידח היה גטו ברשט. אני זוכרת שהייתי בוכה כל הזמן בגלל הרעב. אמא, שכנראה שמרה קצת זהב, הייתה הולכת בלילה לנשים כפריות ומחליפה את הזהב בלחם.

אחר כך חליתי ואמא לא ידעה מה לעשות. היא כל הזמן ניסתה לברר איפה אבא, אבל לא היה שום קשר איתו. יום אחד אמא באה לקצין וביקשה לא להגיע לעבודה בגלל שאני חולה. הוא אמר לה ללכת לעבודה ושיטפלו בי. אמא החליטה לא להשאיר אותי ולקחה אותי איתה, ובערב ברחנו מהגטו. עברנו תחת גדר. ברחנו לאחד הבתים הסמוכים. היא נכנסה לבית ודיברה רומנית עם בעלת הבית. אני לא הבנתי רומנית, ואמא הסבירה לי שהיא צריכה לחזור לגטו עוד באותו ערב, ואם לא ימצאו אותה יהרגו אותה. אני פחדתי להשאיר עם אותה אישה, אבל אמא הבטיחה שתבוא לבקר כל ערב, ואם לא אשאר שם, לא נראה יותר. פחדתי להשאיר גם בגלל שלא ידעתי את השפה, וידעתי רק יידיש.

הגויה הזו גרה עם משפחתה, והייתה לה חצר מאוד יפה עם תרנגולות וחמורים. במהלך היום היא לא הייתה מוציאה אותי לחצר, כי גם היא פחדה מהגרמנים. היו לה שלושה או ארבעה ילדים, אבל לא יכלתי לדבר איתם כי לא ידעתי רומנית. שיחקו יחד במשחקי כדור. הגויה טיפלה בי מאוד יפה, היא הייתה מביאה מהפרות משהו לבן ומכינה לי קומפרסים. הייתי בוכה כל הזמן שאני רוצה את אמא.

אנא ספרי על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(ציוני דרך: השחרור וחזרה הביתה, חיים אחרי המלחמה, בריחה, העפלה/ עליה):

כשהודיעו שהסתיימה המלחמה, אמא ישר באה לקחת אותי. שאלתי אם אנחנו חוזרים הביתה, היא אמרה שלא הביתה אבל עוזבים את הגטו. כשהגענו לרומניה כעבור שבועיים, שחררו גם את אבא שלי. האונר"א הביאו קרונות של רכבות, בהם היו מגיעים אנשים מהמחנות. שם פגשנו את אבא שלי, שעד אז לא היה לנו שום קשר איתו. שם פגשנו גם את אחותה של אמא. היא הייתה גרה עם ההורים שלה, שנפטרו בדרך למחנה. אחותה הגדולה של אמא התחתנה ועברה לדרום אמריקה. ההורים שלי נשארו ברומניה, וכשהחלה המלחמה אי אפשר היה לברוח.

כשהיינו בבוקרשט קיבלנו בית וכסף למחיה. אחר כך אני לא יודעת מה היה, כי אושפזתי בבית חולים למשך שבעה-שמונה חודשים. אמא הייתה איתי בבית החולים ואבא התחיל לעבוד בארגון הג'וינט.

שאלו אותנו אם אנחנו רוצים לעלות לארץ, הייתה אפשרות גם להשאיר ברומניה. אני זוכרת שכשהשתחררתי מבית החולים, קיבלנו ויזות לעלות לארץ. שאלו אותנו אם אנחנו מכירים את בוזי ומאיר וולשטיין, ואמא אמרה שכן. הסתבר שאלה אחותה של אמא ובעלה שחיפשו אותנו דרך הג'וינט. נתנו לנו אפשרות לבחור לנסוע לצ'ילה או לישראל. החלטנו לנסוע לצ'ילה.

כשהגענו לצ'ילה בשנת 1947 הייתי בת 10. היו הרבה אורחים. הדודה שכרה בית גדול עבור שלוש המשפחות (המשפחה של אמא שלי, המשפחה של אחותה הקטנה ומשפחתה של אחותה הגדולה). אני זוכרת שלאחת החברות של דודה שלי הייתה בת בגילי שלקחה אותי לשומר הצעיר. לא ידעתי לאן לוקחים אותי, ידעתי רק יידיש וקצת גרמנית. הגענו לשם, היו שם הרבה ילדים ומדריכים. אחרי כמה זמן נתנו לי מורה פרטי שילמד אותי עברית. אחר כך התחלתי ללכת לבית ספר יהודי, שם היה לי קל יותר כי ידעתי יידיש.

נא ספרי/י על חייך בארץ

(ציוני דרך: לימודים/ תעסוקה, שירות צבאי, פעילות ציבורית או תרבותית, משפחה/ דורות המשך וכו'):

לישראל עליתי כחלוצה עם השומר הצעיר בשנת 1956 לקיבוץ עין דור. העלייה הייתה מאוד יפה, כבר הייתי מדריכה של השומר הצעיר בגיל 16. עשיתי הכשרה והיו גם מחנות קיץ. עלינו קבוצה של 20 חברים, כיום נשארו שישה. חלק מאיתנו כבר ידעו עברית- אלה שלמדו בבית ספר עברי בצ'ילה. אבל היה קשה מאוד לדבר. נתנו לנו מדריך שילמד אותנו את השפה. חצי שנה למדנו עברית ואחרי זה היינו צריכים לעבוד וללמוד. זה לא היה פיקניק, אבל הייתה לנו אמונה בבניית הארץ. לקחו אותנו לעבוד בגן הירק כדי שנוכל להתערבב ולדבר עם אנשים מהקיבוץ. אחרי שנה חלק התגייסו לצבא. אני לא התגייסתי, בדיוק אז הכרתי את בעלי שהיה חבר בקיבוץ והתחתנתי. במלחמת סיני בעלי נפצע בכתף והיה בבית חולים. בקיבוץ נולדה בתי הבכורה ובשנת 1960 החלטנו לעבור לבית הוריי ברמת גן. הוריי הגיעו לארץ בשנת 1958 וקיבלו דירה מהסוכנות. נשארו איתם עד שהתברר שגם אני יכולה לקבל בית ברמת גן. התהליך היה קשה וארך כשנה, ואז קיבלתי דירה בסמוך לדירת הוריי. כאן נולד בני, ועד היום אני בדירה הזאת. התאהבתי באזור. במלחמת ששת הימים לא היו מקלטים, ונאלצנו לחפור שוחות והרסנו את הדשא. בעלי עבד בסולל בונה, ואני הייתי עקרת בית. אחרי שהתגרשנו התחלתי לעבוד. בהתחלה הייתה לי מכונת תפירה מצ'ילה, והיו מביאים לי הביתה תיקים וארנקים לתפור עבור חנות של שכנה שלי. כשהילדים גדלו התחלתי לעבוד בתור מזכירה של גברת שיבא בתל השומר. עבדתי שם 5 שנים. אחר כך הכרתי את בעלי השני והתחתנתי שוב. הבן שלי הלך לגור בקיבוץ נירים. בעלי פתח עסק של מועדון ריקודים לאלמנים ואלמנות ועזרתי לו עם העסק. בשנת 1989 הוא נפטר. אחרי שנפטר, ניהלתי את העסק שנתיים, ראיתי איך נפתחים עוד עסקים ושלי מידרדר. סגרתי את העסק. עבדתי בקייטרינג 3 שנים, אחרי זה עבדתי עם ילדים, וכשיצאתי לפנסיה עבדתי עם קשישים. בגיל 69 במחלקת הרווחה נאמר לי להפסיק לעבוד. כיום אני מטיילת בין הילדים שלי והם באים לבקר אותי, והולכת למועדון של ותיקי רמת חן.